

A person wearing a light-colored hat and a matching vest stands in a lush, green wetland. They are holding binoculars to their eyes, looking across a body of water towards a dense forest in the background. The foreground is filled with tall, green reeds and other aquatic plants. The water reflects the surrounding greenery and the distant forest.

DE TIJGER ACHTERNA

Jaarlijks bezoeken duizenden reizigers het dak van de wereld in het Himalayagebergte. Maar Nepal is een land van uitersten met ook ongerepte regenwouden. En in de dichtbegroeide bossen van Chitwan en Bardia leeft een van de meest bedreigde dieren ter wereld: de tijger.

Tekst: ANGELIQUE VAN OS Fotografie: HENK BOTHOF

Natuurmanager DB Chaudhary tuurt over Chitwan's drassige landschap om een spoor van tijgers en neushoorns te vinden.

Het kan elk moment gebeuren. Vanuit het niets kan een groot, sierlijk gestalte met stevige passen over het zandpad struinen, zijn diepe voetsporen achterlatend in de aarde. Het zwarte strepenpatroon camoufleert zijn oranjekeurige vacht die glinstert in de vroege ochtendzon.

Bruut word ik wakker geschud uit mijn dagdroom als onze gids Dhan Bahadur Chaudhary, kortweg DB, op de rem trapt. We rijden nog geen vijf minuten over een hobbelig zandpad, of hij heeft al een vers tijgerspoor gevonden. Hangend over de autodeur kijkt hij naar de grond. 'Dit is van een mannetje. Dat kun je zien aan de omvang en de afstand tussen de tenen en nagels. Die zijn groter dan van een vrouwtje.' Hij stapt uit en loopt om de sporen heen. 'Waarschijnlijk is de tijger wat gaan drinken bij de rivier.' We lopen stilletjes achter de gids aan, die alleen een stok bij zich heeft ter bescherming. DB volgt als een snuffelende jachthond de pootafdrukken. De adrenaline stijgt. Na een kleine 50 meter is er geen spoor meer te bekennen. Misschien houdt de *Phantera tigris*, de grootste en sterkste katachtige ter wereld, zich wel vijf meter verderop schuil. De teleurstelling slaat even toe. En dat is niet voor het laatst, want de Bengaalse tijger laat zich niet gemakkelijk zien. Terecht, want het aantal wilde tijgers is sinds het begin van de vorige eeuw met 95 procent afgenomen. Volgens de laatste telling van het Wereld Natuur Fonds zijn er slechts zo'n 3.900 wilde tijgers wereldwijd te vinden. Tijgers worden vergiftigd en gestroopt vanwege hun vacht, als trofee en omdat tijgerbotten een belangrijk ingrediënt vormen van traditionele Aziatische medicijnen. Verder zijn er toenemende mens-dier-conflicten, omdat nog maar zeven procent van het oorspronkelijke habitat is overgebleven.

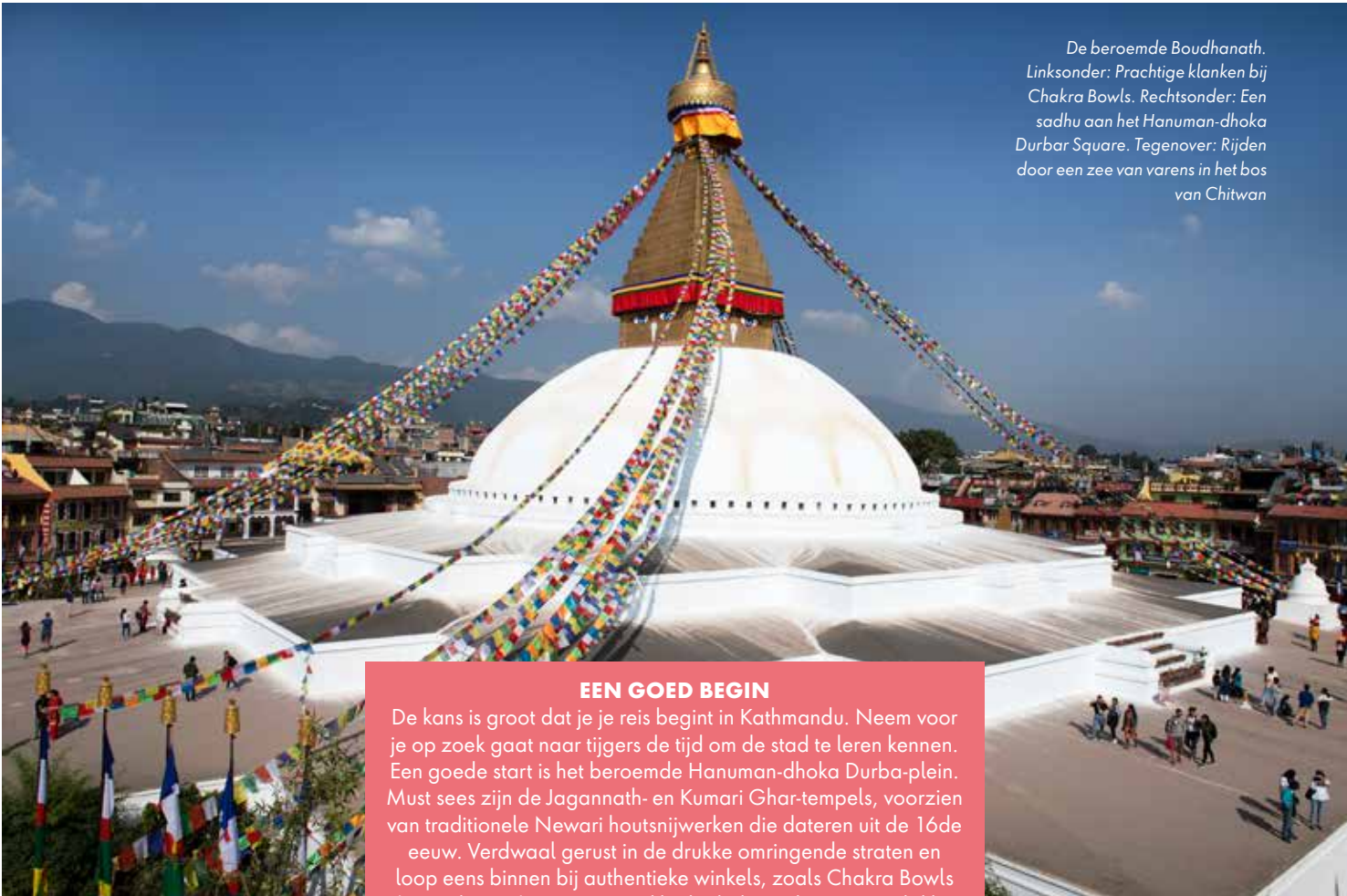
Ondanks dat het wereldwijd nog niet goed gaat met de tijgerpopulatie, nemen de aantallen gestaag toe doordat sommige tijgerlanden in actie komen. Koploper is India. Hier leven de meeste tijgers, circa 2.967. De kans om ze daar te spotten is het grootst, hoewel het daar dringen kan zijn met vele auto's die tegelijk op een tijger afkomen. In buurland Nepal, waar 235 exemplaren leven, is het een stuk lastiger. Nepal heeft als enige tijgerland haar populatie verdubbeld in negen jaar tijd, hoewel de aantallen fluctueren. In Chitwan Nationaal Park horen we van DB dat er volgens de laatste telling maar 93 tijgers zijn, in plaats van de bekendgemaakte 120, een aantal dat is gedaald door hevige overstromingen en gevechten met neushoorns in 2017.

Rijdend door het sprookjesachtige regenwoud van Chitwan, begrijpen we al te goed waarom tijgers hier graag vertoeven. Dit andere, groene gezicht van Nepal vormt de ideale verstoppiek. In het laagland van de Terai-regio worden honderden vierkante kilometers aan ongerepte, subtropische wouden afgewisseld met savannes en riviernetwerken. Deze vormen corridors met India die van levensbelang zijn voor het

grootste roofdier, net als voor migrerende olifanten en neushoorns. Chitwan is het bekendste en oudste Nationale Park van Nepal, dat vanwege de biodiversiteit werd uitgeroepen tot UNESCO Werelderfgoed in 1973. DB runt er als natuurmanager Tiger Tops Tharu Lodge, dat al bestaat sinds 1964. Zowel hier als in Bardia monitort Tiger Tops, in samenwerking met wildlife-organisaties zoals het Nepal Tiger Trust, met cameravallen de populatie van tijgers. Ook werken ze samen aan anti-stroop patrouilles en ondersteunen ze educatieve projecten en wetenschappelijke onderzoeken. Aangekomen bij de oude vestiging van Tharu, vertelt DB dat twee Texanen, Toddy Lee Wynne en Herb Klein, het gebouw gebruikten als jachtlodge. Natuurbeschermers Jim Edwards en pionier in duurzaam toerisme, Chuck McDougal, transformeerden het bedrijf in 1971 tot een wildlife lodge zonder jachtpraktijken. 'Vanaf 1982 moesten we het verblijf verplaatsen naar de huidige locatie, om meer lokale werkgelegenheid te bieden,' vertelt DB. 'Hopelijk kunnen we in de toekomst de oude lodge in ere herstellen.' Dat verlangen is begrijpelijk, want de locatie en het uitzicht over de rivierbanken en graslanden is werkelijk prachtig. Plots houdt DB zijn vinger voor zijn mond. Op een kleine 20 meter afstand ritselt iets in het gras. De gids pakt geruisloos zijn stok en we sluipen achter hem aan. Opeens maakt hij een haltgebaar. We zakken door onze knieën. Zachtjes fluistert hij: 'We moeten voorzichtig zijn: er zit een neushoorn met kalf op tien meter afstand. Als ze ons ziet of ruikt en zich bedreigt voelt, kan ze ons aanvallen om haar jong te beschermen. Laten we teruggaan naar het veldje en achter een boom wachten.' Met zijn ruim 20 jaar ervaring weet DB precies wat hij doet. Geduldig wachten we op de gepantserde eenhoornige neushoorn, die alleen in de Terai-regio en in de noordoostelijke rivierbanken van India leeft. Ook deze soort is bijna uitgestorven; er zijn circa 1.700 exemplaren over. Het vrouwtje heeft ons wellicht geroken, ➡



‘Dit groene, andere gezicht van Nepal vormt voor tijgers de ideale verstoppiek’



De beroemde Boudhanath. Linksonder: Prachtige klanken bij Chakra Bowls. Rechts: Een sadhu aan het Hanuman-dhoka Durbar Square. Tegenover: Rijden door een zee van varens in het bos van Chitwan

EEN GOED BEGIN

De kans is groot dat je je reis begint in Kathmandu. Neem voor je op zoek gaat naar tijgers de tijd om de stad te leren kennen. Een goede start is het beroemde Hanuman-dhoka Durba-plein. Must sees zijn de Jagannath- en Kumari Ghar-tempels, voorzien van traditionele Newari houtsnijwerken die dateren uit de 16de eeuw. Verdwaal gerust in de drukke omringende straten en loop eens binnen bij authentieke winkels, zoals Chakra Bowls (Naradevi 18), waar mooie klankschalen te koop zijn. Vlakbij vind je de kleurrijke Asan-wijk, waar locals komen om groenten en fruit te kopen. In het dorpje Boudha, even buiten de hoofdstad, ligt de beroemde witte Boudhanath. De stoepa van drie lagen is voorzien van kleurrijke Tibetaanse vlaggetjes en grote wijze ogen, die “waken” over het plein. De wijk heeft de bijnaam Klein Tibet omdat vluchtelingen hier een onderkomen vinden bij de circa 29 Tibetaanse kloosters. Bij volle maan zingen monniken mantra's op deze spirituele plek.



DB Chaudhary van Tiger Tops in Chitwan National Park. Onder: een nieuwsgierige gepantserde neushoorn. Tegenover: In Bardia leven ook langoeren



want ze loopt met een boog om het veld heen. ‘Kom, ze gaat naar de rivier!’ Op gepaste afstand rennen we achter de neushoorn aan. Net op tijd zien we het tweetal het water inglijdt en de rivier oversteekt.

De volgende ochtend rijden we naar de andere kant van het park. De bufferzone tussen de bewoonde wereld en de jungle bestaat slechts uit een ondiepe rivier en een grasstrook. DB vertelt dat de mensen goed voorgelicht worden door en samenwerken met patrouillerende legerposten en natuurconservators. Dat toezicht is van levensbelang voor de tijger en de reden dat dit dier zo floreert in Nepal. ‘De afgelopen tien jaar is er geen enkele tijger gestroopt in Chitwan. Vergiftiging komt helaas soms nog wel voor als tijgers vee eten. Gelukkig houden locals steeds beter afstand en weten ze hoe ze zichzelf en hun dieren in veiligheid kunnen brengen. Ze slaan sneller alarm bij de legerposten,’ zegt DB met een trotse blik in zijn ogen, terwijl we het betoverende bos binnenrijden. Hij zet zich in om de lokale gemeenschappen te betrekken bij het park. ‘Dat we niet meer tijgers hebben, komt mede door de dichte bevolking. Hierdoor vechten de katten om elkaars territoria en voedsel en zijn de overlevingskansen van jongen beperkt.’ Na een zee van varens bereiken we open graslanden. Door jaren te lobbyen heeft DB samen met de dorpingen 200 hectare boslandschap veranderd in een rijke savanne. Hierdoor zijn er meer herten en dus ook tijgers. Helaas zijn de gestreepte katten nergens te bekennen. Wel worden we opnieuw verrast door een neushoorn, die midden op de weg staat. Hij verdwijnt in het struikgewas en neemt een duik in een sloot. DB rijdt de auto een stukje verder. Even later verschijnt de neushoorn nieuwsgierig uit de bosjes en staart ons op nog geen vijf meter afstand aan.

Na deze bijzondere ontmoeting rijden we door naar het paradepaardje van DB: het Jatayu gierenrestaurant. Ook dit project heeft hij opgezet met de lokale bevolking. In 2006 waren er nog maar 72 gieren in Chitwan. De meesten zijn vergiftigd door het eten van overleden en achtergelaten vee dat tijdens hun leven diclofenac toegediend kreeg. ‘Het zou enorm schelen als boeren geen pesticiden zouden gebruiken. Gieren spelen een cruciale rol bij het opruimen van bacteriën en ziekten door de karkassen die ze consumeren. Hun afwezigheid verandert het ecosysteem.’ DB bedacht het eerste giervoercentrum in Nepal. Het biedt verzorging van gezond oud-vee en wanneer de dieren doodgaan is het veilig voedsel voor de gieren. ‘Door de belangstelling van vogelaars levert het ook werk op. Er zijn inmiddels zeven gierenrestaurants in Nepal en we hebben 217 vogels gered, waarvan er 67 hier geboren zijn.’

Aangekomen bij het veld en een grote volière waar tien gieren gretig op hun eten wachten, verschuilen we ons in een uitkijkpunt. Na een paar minuten dropt iemand een flink stuk vlees op het gras. Het duurt lang voordat de schuchtere vogels op het voedsel afkomen. Uiteindelijk duiken ze in groten getale op het vlees. DB kijkt tevreden naar het tafereel en zegt: ‘Dit soort projecten maken me een blij mens. Het is mijn droom om een moderne, duurzame conservatie voor mens en dier te creëren. Ik kom daar steeds een stapje verder mee.’

Dok in het minder drukbezochte Bardia National Park komt de Bengaalse tijger voor. Het leefgebied van de tijger is uitgebreid doordat het nabijgelegen Banke National Park met Bardia is samengevoegd. De parken tellen maar liefst 75 legerposten die het volledige gebied bewaken en zo een veilige haven vormen van 2.231 vierkante kilometer. In 2019 zijn er tussen de 93 en 97 tijgers gespot en dankzij het

streng toezicht komt stropen niet meer voor. Bardia lijkt qua vegetatie erg op Chitwan, hoewel het bos minder dichtbegroeid is. Hier leven onder andere de zeldzame gangesdolfijnen, lippenberen, gavalen (krokodillen met langwerpige bek), enkele neushoorns, olifanten en luipaarden. Na een overnachting in een Homestay even buiten het park, worden we in alle vroegte opgehaald door gids Bhim Bahadur Thanet. Bhim is al ruim 33 jaar verbonden aan Tiger Tops en heeft ontstellend veel kennis van tijgers en het leven in het park. Hij vertelt daar vol enthousiasme over terwijl we het park inrijden. Onderweg vinden we veel verse tijgersporen en uitwerpselen. We wachten een kwartier, soms een halfuur op diverse uitkijkplaatsen waar dieren regelmatig oversteken en water drinken, maar hebben geen geluk; ook al zit je op de perfecte plek, het dier moet maar net voorbij komen. Een tijger slaapt vijf tot twaalf uur per dag, in tegenstelling tot andere katachtigen die wel achttien uur tukken, en zijn dus actiever dan hun soortgenoten. Door de beweeglijkheid en de dichtbegroeide vegetatie is het lastig om de dieren te spotten. Ook markeert een tijger z’n territorium van circa drie kilometer veelal in cirkels door te sproeien en strepen achter te laten. Hierdoor is het zelfs voor getrainde spoorzoekers lastig om het begin- of eindpunt van een spoor te traceren en te weten welke kant de tijger opgaat. ➔

‘Een neushoorn verschijnt vanuit de bosjes en staart ons nieuwsgierig aan’



In het bedevaartsoort van Lumbini staan tientallen tempels uit de hele wereld, zoals deze uit Cambodja. Tegenover oog in oog met een tijgerin

EEN OMWEG WAARD
Tussen Chitwan en Bardia ligt in het Rupandehi district de geboortestad van Siddhartha Gautama, oftewel: Boeddha (623 v. Chr). In 1997 is het tempelcomplex van Lumbini uitgeroepen tot UNESCO Werelderfgoed, maar het is al duizenden jaren een bedevaartsoort dat vele pelgrims vanuit de hele wereld trekt. In de heilige zone vind je de Mayadevi-tempel, die met een markering van archeologische resten de exacte geboorteplek aangeeft. Buiten het gebouw staat de Ashokan-pilaar, met daarop de oudste inscriptie van Nepal en het bewijs dat Boeddha hier vandaan komt. Bij de heilige vijver, waar een geboorteritueel zou zijn uitgevoerd, mediteren regelmatig monniken. Bewonder ook de vele Oosterse (Theravadin) en Westerse (Mahayana en Vajrayana), rijk gedecoreerde tempels en kloosters. Tip: ga met een gids op pad, die kent de geschiedenis goed en weet de weg. Beste bezoektijd: einde middag, begin van de avond.



Bhim geeft de moed echter niet op, en aan het begin van de middag ontdekt hij een vers spoor. ‘Dit is slechts een uurtje oud, schat ik. De pootafdruk is volledig schoon, zonder vegen. Vermoedelijk van een groot mannetje’, fluistert de gids. Bhim herkent het pad. Het is verwarrend, want het spoor loopt meerdere kanten op, alsof de tijger zich bedacht heeft. We springen in de auto en rijden turend over de savanne en door het bos rond. Niets. Na een grote ronde keren we terug naar het beginpunt van het spoor. Op het veld loopt een groepje herten. Plotseling staan ze stil en staren alert naar het hoge gras. Een waarschuwend kreet van een aapje volgt. ‘Tijger!’ zegt Bhim opgewonden. ‘Dat is een alarmroep. Kijk, de herten gaan ervandoor!’ Er zijn nieuwe, kleinere sporen bijgekomen. Bhim volgt de blik van het aapje. ‘Kom mee!’ Hij grijpt zijn bamboestok en we rennen hem achterna. En dan, op zo’n 100 meter afstand, verschijnen de contouren van een tijger. De ontmoeting duurt slechts 30 seconden, want het vrouwtje heeft ons gehoord. Ze werpt vluchtig een blik over haar schouder en staat ons enkele seconden aan. Dan verdwijnt ze vliegensvlug in het gras. Wat een intense ervaring! ‘Tijgerinnen zijn erg schuw en nemen snel de benen. De mannetjes kunnen juist pronkend over het zandpad lopen. Laten we kijken of we haar opnieuw kunnen vinden met de auto,’ zegt Bhim.

Helaas lukt dat niet, maar na enige tijd klinkt er een hoog wanhopig geblaf: er wordt een muntjak (ook wel bekend als blafhert) gedood. We gaan opnieuw te voet verder. In het metershoge gras is dat een risico, maar we vertrouwen op de ervaren gids. ‘Mochten we een tijger treffen, blijf dan in een lijn achter mij. Wat er ook gebeurt, ren niet weg en raak niet in paniek, want dan komt hij achter je aan.’ We banen ons een weg door het dichte groen. Mijn blik schiet alle kanten op en mijn hart klopt in mijn keel. Meer kreten volgen; we komen

dichterbij. De spanning ebt weg als we een groepje herten zien verdwijnen naar de rivier. Het is duidelijk dat hun alertheid afneemt, het gevaar is geweken. Lopend langs de oever herkent Bhim markeersporen. ‘Dit is een ander mannetje dan vanmorgen. We zijn in een grensgebied van twee tijgers met meerdere tijgerinnen,’ fluistert hij. We verschuilen ons in de struiken en wachten. Aan de overkant horen we een soort zacht gesmak en krakende botten, maar helaas komt de tijger niet tevoorschijn. We gaan terug.

Opeens komt een zeer sterke bloedgeur ons tegemoet. ‘Kijk naar het platte gras, daar heeft een tijger gelegen. Ik vermoed dat de kat zijn prooi een stukje verder heeft gesleept. Daar gaan we niet kijken, dat is te gevaarlijk,’ fluistert Bhim.

De twee dagen daarna hebben we minder geluk: het is druk in het park. Volgens Bhim verstoort het toenemende aantal auto’s de rust van de tijgers; ze verstoppen zich meer en het levert stress op. We wachten bijna drie uur op een prachtig uitkijkpunt en zien alleen wat herten en aapjes. Bij een ander, hoger gelegen punt aan het water wordt ons wachten beloond. Een groot atletisch lijf beweegt zich met statige passen voort door het laagstaande water. Door de verrekijker zie ik zijn prachtige vacht nog mooier glinsteren dan in mijn dagroom. Helaas loopt de tijger niet langs de rivierbedding. Hij steekt over en even onverwachts als hij kwam, is hij weer verdwenen. We proberen hem met de jeep op een andere plek op te wachten, maar de tijger trekt wederom zijn eigen plan. In de verte klinkt enkel het alarm van het blaffende hert. Daarna blijft het stil. En van de bijna onzichtbare tijger vernemen we geen enkel spoor meer. ^{UP}

ANGELIQUE VAN OS maakte deze reis met hulp van All for Nature Travel, het Nederlandse Consulaat Generaal van Nepal, Tiger Tops en Nikon.

MAKE IT HAPPEN NEPAL

HOE ER TE KOMEN

Er zijn vanuit Nederland geen rechtstreekse vluchten naar hoofdstad Kathmandu; met onder andere Qatar Airways vlieg je er via Doha naartoe (vanaf €445; qatarairways.com). Vanaf daar vlieg je in een uurtje naar Bharatpur (vanaf €160; yetiairlines.com). Vanuit Bharatpur is het nog een uur rijden met de auto naar Chitwan. Je kun ook het hele stuk met de auto doen, dat duurt zo'n zes uur, over slechte, kronkelende bergweggetjes. Van Chitwan naar Bardia rijden duurt ruim een dag. Vliegen naar Bardia kan ook van Bharatpur of Kathmandu naar het Nepalgunj vliegveld. Yeti Airlines compenseert diens CO2-uitstoot met duurzame projecten. In Nepal is een geldig visum vereist. Dat is het beste vooraf te regelen via de Consulaat Generaal van Nepal in Amsterdam of Brussel (€50; nepal.nl/consulaat).

WANNEER GAAN

De Nationale Parken Bardia en Chitwan zijn open van half oktober tot en met mei. De beste tijd om een tijger te spotten is van februari tot april, dan is het er nog niet zo heet en is het gras lager.

MEER INFO

In onze gids Nepal lees je meer over het bijzondere land (Eng.; shop.lonelyplanet.com; €22,95) of download het hoofdstuk over *The Terai & Mahabharat Range* (€3,50). Kijk voor meer informatie ook op welcomenepal.com.



REISORGANISATIE

All for Nature Travel is gespecialiseerd in de mooiste wildlife reizen over de hele wereld. Een van de manieren waarop je kunt bijdragen aan natuurbescherming is duurzaam toerisme. All for Nature Travel doneert minimaal vijf procent van de reissom aan de bescherming van de tijger en zijn leefgebied. Tevens gaat €25 per boeking naar TOFTigers, ter besteding aan lokale projecten die natuurbehoud bevorderen. De combinatie Bardia en Chitwan met verblijf in de Tiger Top Lodges is te boeken vanaf €2.795 p.p. Voor een combinatie met de Himalaya is er de reis Koninklijke Natuur & Wildlife (vanaf €4.695; allfornature.nl).

OVERNACHTEN

TIGER TOPS KARNALI LODGE

Net als grote broer Tharu in Chitwan, ademt de Karnali Lodge een en al sereniteit. In de totaal 21 kamers is overal het minimalistische lokale interieur toegepast van lemen huizen. Aardse tinten, riet en bamboe dienen als basis. Hetzelfde geldt voor het restaurant annex lounge, waar goed biologisch eten wordt geserveerd. Zowel Karnali als Tharu werken louter met Nepalezen en putten energie uit zonnepanelen (tigertops.com/lodges/karnali-lodge).

COMMUNITY HOMESTAY

10 jaar geleden initieerde het WNF een samenwerking met de gemeenschap even buiten Bardia om gasten te ontvangen. Er zijn circa 22 huishoudens die meedoen. De kamers zijn eenvoudig, maar voorzien van elektriciteit en stromend water. De ontvangst is hartelijk en het is een mooie ervaring om samen te koken en te praten over het alledaagse boerenleven. Met een beetje mazzel is er een lokaal feest waar gedanst

wordt en je een idee kunt krijgen van oude tradities. Voor één nachtje via All for Nature Travel te boeken (allfornature.nl).

BABER MAHAL VILAS

Voor of na de avonturen in de wildernis, is het heerlijk vertoeven in Baber Mahal Vilas. In dit chique boetiekhotel met binnentuin en zwembad en sauna op het dak, vergeet je de hectiek van Kathmandu. De villa is onderdeel van een groter paleiscomplex, dat in 1913 gebouwd werd in opdracht van de toenmalige premier, Maharaja Chandra Shumsher, voor diens zoon Baber. Het pand is vrij uniek door vier architectonische stijlen: neoklassieke Rana Durbar, Newari, Mustang en Terai. De ruime kamers zijn klassiek ingericht en hebben een koninklijke uitstraling (vanaf €200; babermahalvilas.com).



TOFTigers

TOFTigers richt zich sinds 2004 op duurzaam toerisme in India en diens subcontinent, en adviseert overheden daarbij. Betrokkenheid en inzet van locals vormen hierbij een sleutelrol. Ook richt TOFTigers zich op de bewustwording van reizigers die wildparken bezoeken. Inmiddels zijn er 300 leden uit de reisindustrie, van internationale touroperators tot reisagenten en accommodaties aangesloten bij TOFT, zoals Tiger Tops. De Nederlandse reisorganisatie All for Nature Travel werkt met beide organisaties samen. Julian Matthews, oprichter van TOFTigers: 'Het succes van Nepal komt door het goede werk dat organisaties als Tiger Tops verrichten. Locals voelen zich betrokken omdat ze een rol spelen in het onderhoud van het woud, dat hen voorziet in eerste levensbehoeften. Het creëert werk en zorgt voor betere grensregulering tussen wildlife en dorpen, wat bij elke bufferzone een probleem is.'